

BELLEK MÜZESİ

TARİHSEL ADALET İÇİN BELLEK MÜZESİ

CENGİZ AKSAKAL

1940 doğumlu öğretmen olan Cengiz Aksakal, 18.10.1980 tarihinde "teğmenin kendisi ile görüşmek istediği" sebebi gösterilerek Jandarma görevlileri tarafından evinden alındı. Görüşmek için çağırıldığını düşünen Cengiz Aksakal gittiği Veliköy Jandarma Karakolu'nda Devrimci Yol örgütüne üye olduğu iddiası ile gözaltına alındı. Üç gün burada gözaltında tutulan Cengiz Aksakal 21.10.1980 tarihinde Şavşat İlçe Jandarma Komutanlığı'na götürüldü. 26.10.1980 tarihine kadar burada gözaltında tutuldu. Bu tarihten sonra Artvin İl Jandarma Alay Komutanlığı'na teslim edildi. O dönem Komutanlık tarafından sorgu merkezi olarak kullanılan Öğretmen Okulu binasında Emniyet Müdürlüğü görevlileri ve jandarma görevlileri tarafından sorgusu yapıldı (dosyada yargılanan bir kısım sanığın da Artvin İl Jandarma Komutanlığı'nın Spor Salonunda özel bir odada sorgusunun yapıldığı yönünde beyanları var). Cengiz Aksakal 02.11.1980 tarihinde tutuklanarak Artvin Askeri Cezaevine götürüldü. Cengiz Aksakal tutuklandıktan bir gün sonra 03.11.1980 tarihinde rahatsızlanarak koma halinde Artvin Devlet Hastanesi'ne kaldırıldı. 05.11.1980 tarihinde Trabzon Devlet Hastanesi'ne sevk edilen Cengiz Aksakal yapılan tıbbi müdahalelere rağmen 12.11.1980 tarihinde kurtarılamayarak öldü.

1. 13.11.1980 tarihli otopsi raporu; "...göğüs sağ yan tarafında sekizinci veya dokuzuncu kaburgalar üzerinde içten dış doğru uzanan 3*3 cm. ebadında yer yer kabukları dökülmüş iyileşmekte olan sıyrık izleri, sağ kol bilek üzerinde ve iç kısımda birbirine paralel 1.5 cm. eninde bilezik şeklinde deriye ait kahve renkli bir iz ve iz üzerinde iki yerde kabuğu düşmekte olan iyileşmiş yara yeri, keza sol el bilek iç kısımda da yine bilezik şeklinde üzeri kabuklaşmış 1.5 cm eninde yara izi, penis ucunda solda kabuk bağlamamış deride bir yara, sol ayak üzerinde 2*1 cm. ebadında kabuk bağlamış yara izi, bu yara izi altında 3*3 cm. ebadında iyileşmeye yüz tutmuş morartı; sol dizde kabuk bağlamış dört sıyrık, sol ayak tibia kemiği iç yüzünde 5*1 cm. ebadında yukarıdan aşağıya doğru uzanan bir kısmı iyileşmiş ve kabuğu dökülmemiş sıyrık, sol ayak şiş ve morluk, sağ ayakta tibia dış yüzü ve iç yüzünde 1*0.5 cm. ebadında yedi adet ayrı ayrı ve yer yer kabukları dökülmüş muhtelif sıyrıklar, her iki sağ ve sol ayak topuk arka üst kısmında kabuk bağlamış 1*1 cm. ebadında yara yeri, sağ ayak üst ve dış yan dış kısmında yer yer daha belirli olarak görülen morluklar...kalça arka kısmında kabuklaşmamış muhtelif deri yaraları...başın arka tarafında deride 3*4 cm. alanda ekimozun görüldüğü, bu ekimozun kafatası üst kısmında derideki ekimozun altına gelecek kısımda da bu ekimozun devamının bulunduğu görüldüğü..." şeklindedir.

2. Adli Tıp Kurumu Başkanlığı Genel Kurulu'nun 17.02.1984 tarihli raporu; "...otopsisinde başta ve vücudun muhtelif yerlerinde ekimozlar tespit edilerek müessir fiile maruz kaldığının anlaşıldığına; ve kafa kaidesinde damarlı bölgede hematoma, 4 üncü karıncıkta hematoma ve subaraknoidal kanama ile akciğerlerde pnömoni tespit edildiğine göre kafa içi kanamasından ölmüş olduğu..." şeklindedir.

3. Cengiz Aksakal'ın ailesi tarafından yapılan şikâyet üzerine soruşturma dosyası açıldı ve yapılan soruşturma neticesinde Erzurum Sıkıyönetim Askeri Savcılığı'nın 19.04.1983 tarihli, 1981/2 E. Ve 1983/71 K. No'lu iddianamesi ile Artvin İl Emniyet Müdürlüğü'nde görevli polisler Hilmi Özmen, Seyhan Açık ve İbrahim Üçok hakkında "...Cengiz Aksakal'a cürmünü söyletme amacı ile işkence ve fena muamelelerde bulunmaları sonucu adı geçeninin ölümüne yol açmaları..." Sebebiyle cezalandırılmaları istemiyle DAVA AÇILDI.

BELLEK MÜZESİ

TARİHSEL ADALET İÇİN BELLEK MÜZESİ

4. Yapılan yargılama neticesinde Erzurum 2 No'lu Askeri Mahkemesi tarafından 05.05.1984 tarihinde 1983/301 E. Ve 1984/47 K. No'lu ilam ile sanıkların ÜÇER YIL DÖRDER AY hapis cezasıyla CEZALANDIRILMALARINA karar verildi.
5. Sanıklar, Sıkıyönetim Komutanlığı ve müdahil taraf tarafından yapılan itiraz üzerine Askeri Yargıtay 2. Dairesi tarafından 28.12.1984 tarihinde 1984/7523 E. Ve 1984/523 K. No'lu ilam ile sanıklar hakkında verilen mahkûmiyet kararının BOZULMASINA karar verildi. Mahkeme bozma gerekçesini; 26.10.1980 tarihinde ifadesinin tespit edilmiş bulunmasına rağmen cezaevine teslim etmeyip Jandarma gözetiminde tutulması emrini veren ve Cengiz Aksakal'ın sorgusunda bulunan subayların, MİT mensuplarının ve diğer memurların sorumluluk derecesinin belirlenmemiş olduğu ve sanıkların gösterdiği tanıkların dinlenmemiş olduğu, sebeplerine dayandırdı.
6. Bozma sonrası yapılan yeniden yargılama neticesinde 3. Ordu Komutanlığı Sıkıyönetim 1 No'lu Askeri Mahkemesi (Erzincan) tarafından 04.03.1986 tarihinde 1985/8 E. Ve 1986/31 K. No'lu ilam ile sanık polisler hakkında delil yetersizliğinden BERAAT kararı verildi.
7. Karara müdahil tarafın itiraz etmesi üzerine Askeri Yargıtay 2. Dairesi tarafından 15.10.1986 tarihinde 1986/217 E. Ve 1986/190 K. No'lu ilam ile; soruşturmada eksiklikler bulunduğu, Jandarma ve MİT görevlilerinin dinlenmediği gerekçesiyle beraat kararının BOZULMASINA karar verildi.
8. Bozma sonrası 3. Ordu Komutanlığı Sıkıyönetim 1 No'lu Askeri Mahkemesi (Erzincan) tarafından 16.08.1988 tarihinde 1987/24 E. Ve 1988/29 K. No'lu ilam ile sanık polisler Hilmi Özmen, Seyhan Açikel ve İbrahim Üçok hakkında delil yetersizliğinden BERAAT kararı verildi.
Karar; "...sanıkların münset suçtan delil yetersizliği sebebiyle beraatlerine karar verilmesi cihetine gidilmiş olup mahkememizce maktulün 26.10.1980 tarihi ile 02.11.1980 tarihleri arasında sanıklar dışında başka kişiler tarafından yapılan işkence sonucu öldüğü kanaati uyandığından sanıklar hakkında mahkememizce verilen karar kesinleştiğinden gerçek suç faillerinin bulunması için Artvin C. Savcılığı'na ihbarda bulunulmasına..." şeklindedir.
9. Karara karşı Müdahil taraf tarafından yapılan itiraz üzerine Askeri Yargıtay tarafından beraat kararının ONANMASINA karar verildi ve karar kesinleşti.
10. Mahkeme tarafından yapılan suç duyurusu sonrasında Artvin Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 21.06.1990 tarihli 1989/76 Hazırlık No ve 1990/11 iddianame No ile Artvin il Jandarma Komutanlığı'nda görevli Üsteğmen Ferit İldırar ve astsubay Mecdi Cengiz hakkında işkence yapmak suretiyle adam öldürmek suçundan dava açıldı.
11. Yapılan yargılama neticesinde Artvin Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 16.09.10982 tarihinde 1991/38 E. Ve 1992/38 K. No'lu ilam ile sanıkların "cezalandırılmalarına yeter kesin ve inandırıcı delil elde edilemediğinden" BERAATLERİNE karar verildi.
12. Karara müdahiller tarafından itiraz edildi. İtiraz üzerine Yargıtay 8. Ceza Dairesi tarafından 1993/689 E. Ve 1993/8142 K. No'lu ilam ile kararın, sanıklar hakkında kovuşturma yapılması için Adalet Bakanlığı'ndan izin alınmadığı gerekçesiyle BOZULMASINA karar verildi.
13. Bozma sonrası Artvin Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 1993/47 E. Ve 1994/1 K. No'lu ilam ile 19.01.1994 tarihinde Adalet Bakanlığı'ndan izin alınması için davanın DURMASINA karar verildi.
14. Adalet Bakanlığı'ndan sanıkların yargılanabilmesi için verilen izin sonrası davaya Ardahan Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam edildi. Mahkeme tarafından yapılan yargılama neticesinde 30.12.1997 tarihinde 1994/75 E. Ve 1997/87 K. No'lu ilam ile sanıklar Ferit İldırar ve Mecdi Cengiz'in, Cengiz Alksakal'ın ölümünde sorumluluklarının bulunduğu ancak asli fail değil feri fail oldukları belirtilerek İKİŞER YIL BİRER AY hapis cezası ile CEZALANDIRILMALARINA karar verildi.

BELLEK MÜZESİ

TARİHSEL ADALET İÇİN BELLEK MÜZESİ

15. Karar sanıklar ve müdahil Teren Aksakal (Cengiz Aksakal'ın eşi) tarafından temyiz edildi. Yargıtay tarafından 22.12.1998 tarihinde kararın ONANMASINA karar verildi ve karar kesinleşti.
16. Haklarında kesinleşmiş hapis cezası bulunmasına rağmen yakalanmayan sanıklar 06.04.1999 tarihinde yeni delillerin ortaya çıktığı iddiası ile yeniden yargılama talebinde bulundular. Sanıklar bu taleple birlikte infazın durdurulması talebinde de bulundular. Ardahan Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 02.07.1999 tarihinde talep kabul edildi ve yeniden yargılamaya başlandı. Mahkeme yeniden yargılama talebinin KABULÜ ile aynı zamanda sanıklar hakkında verilen cezaların INFAZININ DURDURULMASINA da karar verdi.
17. Yapılan yeniden yargılamada Ardahan Ağır Ceza Mahkemesi tarafından sanıkların gösterdiği 6 tanığın ifadesine başvuruldu ve yargılama sonunda 1999/30 D.İş No'lu karar ile 23.10.2002 tarihinde sanıkların yeniden yargılama taleplerinin REDDİNE ve infazlarının durdurulması kararının KALDIRILMASINA ve INFAZIN YERİNE GETİRİLMESİNE karar verildi.
18. Bu karar sonrası sanıklar tarafından kararın "yazılı emir" ile bozulması talebiyle Adalet Bakanlığı'na başvuruldu ve Adalet Bakanlığı tarafından başvuru kabul edildi. Adalet Bakanlığı tarafından 08.03.2003 tarihinde yazılı emir ile bozma talebi, Ağır Ceza Mahkemesinin delilleri somut biçimde değerlendirmedeği gerekçesi ile Savcılığa gönderildi.
19. Yargıtay tarafından tekrar ele alınan dosyada 30.03.2003 tarihinde bozma talebi REDDEDİLDİ. Aile ve avukatlarının verdiği bilgiye göre sanıklar hiçbir şekilde yakalanmadı ve cezaevine girmediler.
20. Ardahan Ağır Ceza Mahkemesi tarafından verilen kararın 22.12.1998 tarihinde Yargıtay tarafından onanması ile kesinleşmesinden sonra Cengiz Aksakal'ın ailesi tarafından 29.07.1999 tarihinde İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi'ne verilen cezaların caydırıcı olmaktan uzak yetersiz olması ve üstelik bu cezaların dahi infaz edilemiyor olması sebebi ile başvuru yapıldı.
21. İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi tarafından 11.09.2007 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin "yaşam hakkı" ve "işkence ve onur kırıcı muamele yasağını" düzenleyen 2. Ve 3. Maddelerinin usul açısından ihlal edildiğine karar verdi.
22. Türkiye Cumhuriyeti tarafından İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi'nin bu kararına Büyük Daire nezdinde itiraz edildi ancak yapılan itiraz 06.07.2009 tarihli karar ile reddedildi ve karar kesinleşti.